

VETTE AZ Ő NÉPÉT

GOBBY FEHÉR GYULA

Csonka András tudta, hogy az ő családja Békésből származik. Azt is tudta az édesanyjától, hogy Pósa Jánosék anyai ágon rokonaik. De nem volt biztos benne, hogy Dankóék is rokonok-e vagy csak rosszul emlékszik édesanyja egyik kijelentésére. Bucskó Andrásék Szolnokról kerültek Újvidékre. A családi hagyomány szerint a Bucskók tulajdonképpen csehek voltak, de hogy miért éppen Szolnokon telepedtek le valamikor, azt senki sem tudta megfejtteni. A nagymama révén közeli kapcsolatban álltak a Kecskés családdal, ezért nem vette el soha Bucskó András a kis termetű Kecskés Zitát, pedig élete végéig szerelmes volt bele. Belerokkant, mikor Zita férjhez ment a langaléta Varga Gyurihoz, két gyereket szült neki, és még sírva temette el, mikor Gyurit agyoncsapta a villám szénagereblyezés közben. Borsos György nagyapja vasutas volt, a nagyanyja Vinkovciról származott, a másik nagyapja egy szerbiai kis faluból, Mokra Nogából érkezett Újvidékre, és Kikitynek hívták, de korán meghalt, így szerb hagyomány nem is maradt a familiában, annak a feleségét Bora Erzsébetnek hívták, mindenki Örzse néninek nevezte világeletemben.

Hornyák asztalost sohasem érdekelte, honnan származik, apja Hornyák Ferenc kovácsmester volt, a fia Hornyák Béla nőgyógyász lett, közülük egyik sem járt haza az apjához, saját fiuktól se várták, hogy különösebben tisztelje őket. Hornyák Béla gyanakodott is, hogy fia, akit Alpár névre kereszteltek, nem is vér szerinti utóda, mert az adatok ez ellen szóltak, de nem járt utána, mert úgy gondolta, végeredményben

nincs túl nagy jelentősége a dolognak. A Mikusok sokan voltak testvérek. A zombori vasút mellett gyermekkorukban rémuralmat vezettek be. Tudott dolog volt, hogy a környékbeli lányokat a Mikus testvérek közül kellett valakinek beavatnia, különben vér folyt, ha udvarolni kezdett nekik valaki. Józsa László feketicsi volt, ő tudta magáról, hogy ükapjáiék még 1790-ben jöttek Karcagról, minden gyerek megtanulta a családban, hogy a reformátusok sokat dolgoznak, keményfejűek és következetesek, így lassan minden Józsa testvér meggazdagodott, egymástól ugyan el is távolodott, de saját lábára állt, s önálló családot alakított ki. Pakai Ferenc édesapja akkor érkezett Újvidékre, mikor a század elején a Darányi-telep épült. Ő Tolna megyéből érkezett, aztán elvett egy rutén lányt, aki négy fiút szült neki, s a telep hivatalos utcáin kívül, saját erőből épített magának takaros kis házat. Közvetlen szomszédságában, ugyancsak minden hivatalos irat nélkül hasított ki magának telket Tajti Sándor, aki egy fehértemplomi tót lányt vett feleségül. Annáról kiderült, hogy ő a legnagyobb magyar a családban, meg nem szólalt volna szlovákuul, a himnuszt minden vasárnap elénekelte, s még az unokák is vele énekelték, mert különben be sem teheték volna a lábukat a régi házba.

Erdélyiek zentaiak voltak. Erdélyi bácsi hirtelen haragú, gyorsan vörösödő emberke volt, ha úgy érezte, hogy megsértették, akkor napokig folyamatosan káromkodott. Még nem volt nap, amikor nem érezte úgy, hogy megsértették. Az Erdélyi-gyerekek tulajdonképpen az iskolában tanulták meg, hogy az istent nemcsak bizonyos kapcsolatokban illik emlegetni, s hogy a tanító nénit soha nem szabad egyszerűen a megszkott helyre küldeni. Kozma Benedek úgy tudta, hogy az ő nagyszülei Kassáról szöttek ide délre, mert a házasságuk ellen voltak a szülők, de ezt a mesét le nem ellenőrizhette, mert Kassára el sem jutott élete folyamán. A Sinkovicsok ketten maradtak Újvidéken. Az idősebbik magas rangú hivatalnok lett a községházán, a fiatalabb papnak ment. A sors végül úgy hozta, hogy az idősebbiknek nem született gyermeke, de a fiatalabbat két nő vádolta meg, hogy anyává tette őket. Az öregebbik Sinkovics mindkét kisfiút örökbe fogadta, okos és szorgalmas gyerekek lettek belőlük. Varkulya Irén mindig azt mesélte udvarlóinak, hogy pesti kisasszonyka. Tulajdonképpen egy bánáti szálláson nőtt fel, arról álmodozott, hogy sok udvarlója lesz, elegáns, szépruhás urak vesznek körül. Az álom azon része meg is valósult, hogy sokan udvaroljanak neki. Az

elegáns ruhákból azonban keveset látott, mert a sors úgy akarta, hogy udvarlóí nagy részét immár főleg ruha nélkül, kissé illuminált állapotban tekinthette meg. Gyukics Júlia Gyórból származott. Lánykori neve Krombholz volt, de aki a neve alapján ítélte meg, az tévedett, mert egykori férje, Gyukics Aladár postai alkalmazott még északabbról, Léváról érkezett. Mondogatta is gyakran, hogy ő a tótokat soha ki nem szolgálná. Meg sem kérdezte tőle senki, hogy akkor a rácokat miért szolgálja ki. Mancfeld Frigyes hajógyári mérnök úgy hitte magáról, hogy eredetileg sváb, de mikor elővette a nagypapa mahagóniládába zárt iratait, kiderült, hogy a papa Bem apó egyik hadnagya volt. Ez az irat kissé zavarba hozta Mancfeldet, de aztán úgy döntött, hogy nem beszél róla senkinek, a fia már a városi pártvezetőség tagja volt, az unokáit a politika nem érdekelte. Esténként, ha az asszonya elaludt, Mancfeld elővette a mahagóniládát, és tanulmányozta a papa iratait. Babcsányi Péter, a birkózóegyesület elnöke úgy tudta, hogy apja Erdélyből érkezett. Tulajdonképpen sohasem érdekelte az apja. Babcsányit csak a birkózók meg a nők érdekelték. Serdülőkorában ment el az önkéntes munkabrigáddal a szarajevói vasútvonal építésére, ott jött rá, hogy külseje, izmai, fellépése lehetővé teszi, alig fél óra munka után maga alá teperheti a nőket. Ettől kezdve versenyszerűen foglalkozott a nők meghódításával. Aránylag jó eredményei születtek. Volt olyan este, mikor mindössze húsz percbe került egy nő meghódítása. Aztán elment a kedve az egésztől, kénytelen volt agarakat tenyészteni. Zerebélyi János fogorvos nem sokra becsülte a családi krónikát. Az egyetemi vizsgákon többször elbukott, úgy gondolta, ha szép asszisztensnőket alkalmaz, az átsegíti őt a kezdet buktatóin. Háromszor vette el saját segédszemélyzetét. Végül elvált ember maradt, rendszeresen fizette a megítélt tartásdíjakat, s ha éppen sarokba szorították, évente ez többször is megtörtént, akkor nem csupán a páciensnők fogaival foglalkozott.

Újvidéken ismert családok voltak a Galambosok, a Szingerek, a Hanákok, a Gálíkok, a Bukovecek, a Petreckiek, a Cseszások, a Góborok, a Dömöndiek, a Mélykútiak, a Kurinok. A Nemesek szerették a vasárnapi tortát. Az Almássyoknak csak fiaik születtek. A Sörösök mind kosárlabdáztak. Az Újhelyiek igyekeztek megélni a politikából. A Hirschek és a Schwarzok zsidóknak vallották magukat. A Kucserák és a Blazsekek hittek benne, hogy tót származásúak. A Gyömreiek és a Fábiánok azt mondták, hogy ők kálvinisták. A Kancsárok és a Turók

hithű katolikusok maradtak. De éltek és szaporodtak a Zabosok, a Danisok, a Dudások, a Cseték, a Kóródiak, a Gyetvaiak, a Losoncok. A tanítók betűvetésre oktatták a Kisgulyásokat, a Tüskeieket, a Gálíkokat, a Vecserákat. A tanárok megkínlódtak a Jakubecekkel, a Sutákokkal, a Vajlerekkel és a Körmöciekkel. Az egyetemen tanultak a Brennerek, a Gáspárok és az Úriak.

A Halasiak vegyészek lettek, a Gaálok történészek. Egy Szentmártoni papnak tanult Zágráiban. Egy Puskás meteorológusnak Belgrádban. A nyomdáiban eluralkodtak a Vinczék, a Ruskók, a Vaálok. A Szűcs kulcsos lett, a Pintér asztalos. És elhelyezkedtek mind, a Blazsekek, a Vidák, a Mataticsök, a Lajkók és a Pakaiak.

A Csete üres óráiban tévéantennákat szerelt, a Hanszko pecázott. Az Ispánovits titokban goblent hímezett, a Koliger japánul tanult. A Fábían szalvétatartókat készített sperlemezből, a Kucsera erdőt rajzolt szomorú szemű őzekkel.

És akkor a Sábli kifejtette a Fállábúnál, hogy nem természetes állapot az, ha hús vagy legkésőbb harminc év alatt nincs egy háború sem. Ezen a környéken minden emberöltő alatt legalább egy háború volt. Mondta. A háború úgy kell ezeknek az embereknek, mint a falat kenyér. Ez a vidék nem lehet meg háború nélkül. Mondta. Ezzel élnek, ezzel halnak, de főleg ez tartja őket ébren. Mondta. Különben ez a vidék alszik. Kiöregszik. Eltunyul. Megcsúnyul. Itt csak a gyűlölet meg a bosszú igazolja a mindennapokat.

És akkor mindenki valamit ellenvetett. A Dorogi, hogy akkor minek alapították az ő gyárát. A Gyömrei, hogy akkor elesik a város attól a sok pénztől, amit a vetőmagok tömeges termelése jelent. A Sziveli, hogy akkor minek épült az a sok szép új épület. A Bakovecz, hogy akkor mi lesz ezzel a sok kevert néppel, aki azt se tudja már, hogy hova tartozik, ki mellé álljon. És végül megszólalt a Tóth is, aki a pártban dolgozott, és kifejtette, hogy a párt ellenez minden destruktív megmozdulást.

És akkor a Sábli, aki addigra megivott öt vagy hat konyakot, azt mondta, hogy a háborúban mindenki mehet a fenébe. A gyárak megszűnnek dolgozni, az épületeket lebombázzák, a pártot le se köpik. Ezen mindenki röhögött, mert látták, hogy a Sábli tönkreitta magát.

És akkor még senki sem sejtette a sorsát. Sem Petrényi, a szociológus, sem Mózes, az ékszerész, sem Cseszák, az irattáros. De velük röhögött

Nemes is, a könyvelő, meg Milodánovits, a malmos, meg Romoda, a lakatos.

És akkor kórusban azt kérdezték Sáblitól, hogy mi lesz a néppel. Az érdekelte őket, hogy a nép csak úgy hagyja tétlenül, hogy újra háború legyen? És senki se tesz ellene semmit?

És akkor Sáblinak rendeltek még egy konyakot, mert tetszett nekik, mikor azt mondta, hogy a nép nem tehet semmit, mert nem is kérdezi meg senki a népet. És azt mondták a Fállábúnak, hogy Sábli annyi konyakot ihat, amennyi belefér, mert tetszett nekik, hogy Sábli viccelt, és nem hitt a jövőben, és háborút jósolt, és a népet lebecsülte. És akkor Sábli egymás után hajtotta le a konyakokat, és végül képtelen volt kinyögni, hogy mi lesz a néppel, ha kitör a háború. Ezen mindenki jó mulatott, mert azt megértették a motyogásból, hogy Sábli szerint nincs is nép. Nincs nép, csak emberek voltak itt. Talán ezt mondta. Nincs nép, csak voltak emberek.